

Bulletin of Science and Education

**ВІСНИК НАУКИ ТА
ОСВІТИ**
ISSN 2786-6165 (online)

Nº 2(44) 2026

Видавнича група «Наукові перспективи»

Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 2(44) 2026

Київ – 2026

Publishing Group «Scientific Perspectives»
Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

№ 2(44) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44))

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 2(44) 2026. С. 3860

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 02.03.2026, № 1/3-26)

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та
археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та
педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія)**

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурних комунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (м. Чернігів, Україна)

Редакційна колегія:

- ✓ **Азарова Лариса Євстахіївна** - докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)
- ✓ **Берест Ігор Романович** - доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)
- ✓ **Беррі, Стівен** доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)
- ✓ **Вуколова Катерина Володимирівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)
- ✓ **Гурко Олена Василівна** - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
- ✓ **Заур Алієв** доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)
- ✓ **Оскар Чамоса** кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії, (США)

- ✓ **Островський Олександр Олександрович**, доктор філософії, доцент, доцент кафедри філології, Закарпатський угорський університет ім. Ф.Ракоці II (Україна)
- ✓ **Попа, Іоана** кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Інституту соціальних наук про політику (Франція)
- ✓ **Робак Ігор Юрійович** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Україна)
- ✓ **Рубан Микола Юрійович** - доктор філософії з історії та археології, член правління Луганського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, голова правління громадської організації "Фонд відновлення залізничної спадщини України" (Україна)
- ✓ **Сайд М. Ісмаїл** доктор наук, професор, професор кафедри англійської мови, Коледж природничих наук і гуманітарних наук, Університет принца Саттама бін Абдулазіза, Аль-Хардж (Саудівська Аравія)
- ✓ **Синявська Олена Олександрівна** - кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- ✓ **Січкаренко Галина Геннадіївна** - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Україна)
- ✓ **Скляр Ірина Олександрівна** - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (Україна)
- ✓ **Супрун Володимир Миколайович** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Україна)
- ✓ **Хитровська Юлія Валентинівна** - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
- ✓ **Юган Наталія Леонідівна** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри літературознавства, східної філології і перекладу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, практичний психолог у закладах освіти, член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Української асоціації когнітивної лінгвістики та поетики, Міжнародної федерації арт-терапії та самореалізації особистості (Україна)

Статті розміщені в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Черненко Н.М., Лісогор А.В. 2960
*ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У
КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО ФЛУКСУ*

Четвертак Т.Ю., Багорка А.М. 2973
*РЕАЛІЗАЦІЯ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ ХІМІЇ МАЙ-
БУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ШЛЯХОМ ДОСЛІДЖЕННЯ БІОХІМІЧ-
НИХ МАРКЕРІВ ВІДНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗМУ ПІСЛЯ
ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ*

Шалигіна Н.П., Крайова О.В., Цибанюк Т.І., Тонконог Н.І. 2985
*МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ*

Шапочка В.А. 2995
*ПРАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ РОЗВИТКУ ТА ПІДТРИМКИ
ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ: КОУЧИНГ, МЕНТОРИНГ,
СУПЕРВІЗІЯ*

Шостачук Т.В., Максимчук А.П. 3006
*РОЛЬ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ «РИСУНОК» ТА «СКУЛЬП-
ТУРА» У ФОРМУВАННІ КОМПОЗИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ*

Шульга Л.М., Солов'ян Ю.Л. 3020
*ІНТЕРАКТИВНА КАРТИНА-КЕЙС ЯК ДОМІНАНТА МУЛЬТИ-
МЕДІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ТЕХНОЛОГІЇ «SPEECH PLAY»
У РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ*

Якімець Ю.М. 3034
*ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОГО ПРОЦЕСУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ*

СЕРІЯ «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

Алексісвець Л.М. 3044
*КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ В ІСТОРІЇ КРАЇН
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ (XVII-XVIII СТ.)*

СЕРІЯ «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»

УДК 947(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)-3044-3053](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)-3044-3053)

Алексісвець Леся Миколаївна доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства, Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0002-0030-3314>

КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ В ІСТОРІЇ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ (XVII-XVIII СТ.)

Анотація. У статті, присвяченій понад 410-річчю Києво-Могилянської академії (КМА), висвітлюються актуальні питання її взаємодії із країнами Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) та інтеграції Української держави в європейський та світовий культурний процеси упродовж XVII-XVIII ст., багатогранну діяльність києвомогилянців за кордоном, з'ясування значення Академії для означених процесів й досвіду їх взаємовідносин й виявлення найцінніших аспектів для сучасного національного державотворення. Простежено основні напрямки, зміст і тенденції розвитку взаємин КМА із зарубіжними народами, зацентовано увагу на парадигмах та концептуальних положеннях щодо історичного дискурсу динаміки діяльності могилянців у загальноєвропейському контексті як ланки зв'язку між національною культурою і ЦСЄ та впливу Академії на життя зарубіжних народів й країн вказаного вище періоду. Виокремлено та розглянуто основні пріоритети та приклади діяльності києвомогилянців у багатьох регіонах Центрально-Східної Європи, їх вплив у різних сферах освіти, культури, науки. Контекст дослідження заторкує історію інтелектуальних трансферів, історію знань, мережевий підхід. Доведено, що Києво-Могилянська академія виступала провідником між Україною та Європою, що ствердило у XVII ст. Київ інтелектуальним осередком регіону ЦСЄ. Закцентовано, що феномен КМА на сьогодні має вагоме значення як в контексті теорії, так практики розуміння розбудови Української держави та країн означеного регіону. Дальші дослідження стосунків та духовного взаємозбагачення народів у XVII-XVIII ст. сприятимуть розвиткові

співробітництва України і зарубіжних країн у час національно-державного становлення за умов російсько-української війни, баченню ролі Києва як культурно-освітнього та наукового центру регіону.

Ключові слова: Україна, Києво-Могилянська академія, країни Центрально-Східної Європи, освіта, наука, культура, XVII-XVIII ст., загальноєвропейський культурний процес, києвомогилянці, інтеграція.

Aleksiyevets Lesya Mykolayivna DSc (History), Professor of the Department of World History and Religious Studies, Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0002-0030-3314>

THE KYIV-MOHYLA ACADEMY IN THE HISTORY OF CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES (17TH–18TH CENTURIES)

Abstract. To mark the 410th anniversary of the Kyiv-Mohyla Academy (KMA), the paper highlights the key issues relating to its interactions with Central and Eastern European countries (CEECs), as well as the integration of the Ukrainian state into European and global cultural processes during the 17th and 18th centuries. The scientific work clarifies the Academy's significance in these processes and identifies valuable aspects for contemporary nation-building by examining the multifaceted activities of Kyiv-Mohyla scholars abroad. The paper traces the main directions, content, and trends in the development of the Academy's relations with foreign nations. It focuses on paradigms and conceptual provisions regarding the historical discourse of the Academy's activities in a pan-European context.

It also considers the Academy's influence on the lives of foreign peoples and countries during the period. The main priorities and activities of Kyiv-Mohyla Academy scholars in many regions of Central and Eastern Europe are highlighted and discussed, as is their influence in various spheres of education, culture, and science. The study also touches upon the history of intellectual transfers and knowledge, as well as the network approach. It is proved that the Academy acted as a conduit between Ukraine and Europe, establishing Kyiv as the intellectual centre of the CEE region in the 17th century. It is emphasised that the phenomenon of the KMA is of great importance today in the context of both theory and practice in understanding the development of the Ukrainian state and the countries of the region. Further research into the relations and spiritual enrichment of peoples in the 17th-18th centuries will contribute to the development of cooperation between Ukraine and other countries during the period of national and state formation, particularly in the context of the russian–

Ukrainian war. It will also promote an understanding of the role of Kyiv as a cultural, educational, and scientific centre of the region.

Keywords: Ukraine, Kyiv-Mohyla Academy, countries of Central and Eastern Europe, education, science, culture, 17th-18th centuries, pan-European cultural process, Kyiv-Mohyla scholars, integration.

Постановка проблеми. Важливими аспектами дослідження ролі Києво-Могилянської академії в історії країн ЦСЄ упродовж означеного періоду є висвітлення зовнішніх зв'язків КМА із країнами зарубіжжя в різних галузях культури, науки, суспільного життя, з'ясування ключових напрямків такої взаємодії й показ визначного місця в історії культурно-освітніх взаємин України із європейськими народами. Осягнення інтелектуальних трансферів, конфесійної модернізації, творення еліт й низки супровідних питань є значимими як для розуміння цих процесів у XVII-XVIII ст., так сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті проблеми дослідження особливу увагу привертають праці, в яких порушені питання, дотичні до нашої статті, зокрема, вивчення ролі могилянців в інтеграції України у загальноєвропейський і світовий культурний процеси Л. Алексієвець [1-5], В. Микитася [6], В. Нічик [8], З. Хижняк [10-12], ін.

Окремі аспекти діяльності КМА, її вихованців у контексті загальноєвропейської історії досліджуються у працях І. Захари, М. Грицяя, Я. Стратій, В. Шевчука, Ю. Мицика, М. Яременка та інших українських дослідників. Разом з тим, відзначимо, що, попри вагомість теми, новітньої літератури й опрацьованих джерел з питання дослідження є не так багато. Тож, запропонована наукова стаття є на часі з низки різних підходів, як актуальності, практичного значення у контексті подій сьогодення у регіоні, так теоретичного вивчення й узагальнення названих процесів в українському історіографічному просторі.

Наукова новизна статті полягає в тому, що на основі широкого фактографічного матеріалу і новітньої науково-методологічної бази подається авторське бачення взаємозв'язків КМА з країнами Центрально-Східної Європи, проаналізовано участь киевомогилянців в інтеграції у загальноєвропейський і світовий культурні процеси XVII-XVIII ст.

Методологія дослідження поєднується на використанні наукових принципів (історизму, об'єктивності), методів (історико-хронологічний, діахронний, ретроспективний, історико-порівняльний, ін.) й підходів (міждисциплінарний, синхроністичний, системно-комплексний), відповідного темі поняттєво-категоріального апарату, що і дозволило успішно

розв'язати наукові завдання. Контекст розгляду заторкує історію інтелектуальних трансферів, історію знань, мережевий підхід.

Мета статті – з'ясувати та охарактеризувати основні напрямки міжнародних зв'язків Києво-Могилянської академії в гуманітарній сфері означеного історичного періоду (XVII-XVIII ст.), дослідити їх вплив на розвиток культури, освіти, науки країн Центрально-Східної Європи.

Виклад основного матеріалу. Історичний досвід КМА, її вихованців у розвиток інтеграції України у зарубіжний світ набуває винятково важливого значення за сучасних умов, коли співпраця України із зарубіжними країнами потребує докорінного вдосконалення механізмів і форм, вироблення нової моделі зв'язків зі збереженням й розвитком найціннішого з набутого досвіду, забезпечення стабільності його реалізації та підвищення ефективності взаємодії всіх країн задля перемоги у російсько-українській війні та гарантування надійних основ безпеки у майбутньому. Зауважимо, що історичний досвід КМА у співробітництві із зарубіжними країнами актуальний для нинішнього етапу державотворення в Україні й країнах Центрально-Східної Європи.

Академія стала потужним інтелектуальним осередком ЦСЄ, вийшовши за межі периферійної колегії православ'я. У XVII – XVIII ст. саме тут було сформовано механізми конфесійної модернізації, трансферу знань, творення національних еліт, що визначило напрям розвитку регіону на століття.

Осягаючи роль Києво-Могилянської академії в історії України, означаючи важливі виміри наукового дискурсу, зацентруємо, що КМА не тільки готувала кадри для нашої країни. Вплив сягав далеко за межі її. Звісно, тут бачимо і проблему «інтелектуального відтоку», цей феномен може стати предметом окремого наукового дослідження.

Міжнародні зв'язки Академії збагатили вітчизняну духовну скарбницю й сприяли духовному поступові народів і країн ЦСЄ, налагодженню їх дружніх відносин. Академія упродовж XVII-першої половини XVIII ст. була основним вогнищем освіти, науки, культури, громадсько-політичної думки України та інших зарубіжних народів і країн, стала унікальним освітнім центром, що поєднував традиції православного Сходу та латиномовного Заходу. Навколо неї гуртувалися кращі науково-освітні сили, які головну мету своєї праці вбачали в просвітництві народу. Оцінюючи міжнародне значення Київської академії, видатний український письменник і вчений І. Франко зауважував, що вона «в значній мірі була інституцією інтернаціональною, якої вплив простягся далеко за межі України» [2, с. 2]. Вона стала визначним і довгий час єдиним центром освіти й культури України і багатьох зарубіжних країн. Тут упродовж XVII-XVIII

ст. навчалися посланці з Сербії, Чорногорії, Болгарії, Польщі, а також з Угорщини, Молдови, Волощини, Греції, навіть Венеції. Підкреслимо, що цьому сприяли високий рівень навчання, авторитет київських учених, поширення їх наукових, публіцистичних праць, активна науково-освітня діяльність вихованців Академії за рубежом. Певну роль відіграло й те, що КМА виступала визначним осередком православного світу, пропагувала ідею союзу християнських церков, насамперед, слов'янських проти турецької агресії. З великою повагою києвомогилянці висловлювалися про мову, історію, культуру інших народів. Це сприяло духовному збагаченню й культурному прогресові зарубіжних країн і народів. КМА запозичувала досягнення науки, культури та передової суспільно-політичної думки інших держав, ділилася своїми надбаннями [1, с. 11]. Важливо відзначити, що одним із чинників, які сприяли припливові іноземної молоді до Київської вищої школи, була безпосередня діяльність могилянців за кордоном.

Є всі підстави вважати, що іноземці навчалися в Академії ще в першій половині XVII ст. Про це свідчать, зокрема, дані про навчання у Києві на початку XVII ст. вихідців із Сербії, Чорногорії, Болгарії [4, с. 17]. Міжнародні зв'язки Києво-Могилянської академії особливо посилились в епоху раннього Просвітництва. Едуард Вінтер, дослідник Просвітництва у Східній і Центральній Європі підкреслив, що Україна була в «неабиякій мірі вхідними воротами, через які Просвітництво проникало на Русь», і що важливу роль у розвитку й поширенні його ідей відіграла саме Києво-Могилянська академія, яка була «головною ланкою зв'язку між західною культурою і Східною Європою» [10, с. 210]. Тим самим КМА і поглиблювала інтеграцію України з європейськими державами у культурно-освітній сфері, оскільки не була відгороджена від гуманітарних процесів у Європі й світі. Культурні зв'язки києвомогилянців з духовно-освітніми центрами країн і народів Молдови, Валахії, Угорщини, Венеції та іншими зарубіжними країнами були в цей час постійними. Саме європейський характер Академії є основним, до сьогодні акцентним, спадком. КМА виступала провідником між Україною та Європою. Саме цей її вимір діяльності, можна вважати, творив її сучасність та прийдешнє.

Зауважимо, що зарубіжні зв'язки в гуманітарній сфері мали різнобічний характер. Проте, вони, на наш погляд, здійснювались переважно за трьома основними напрямком: по-перше, в аудиторіях Академії навчалась молодь із країн Східної і Центральної Європи, в основному із слов'янських країн; по-друге, києвомогилянці проводили освітню роботу за рубежом; по-третє, науково-публіцистичні праці вчених-могилянців широко розповсюджувались в різних європейських країнах [4, с.17]. Як уже зазначалось вище, Києво-Могилянській академії належить визначне місце у культурно-

освітніх взаєминах із Сербією, Чорногорією, Болгарією, Далмацією та іншими країнами цього регіону. Історія зберегла чимало свідчень про те, як культурні зв'язки України з країнами центрально-східноєвропейського простору вписувались у контекст тих історичних процесів, що відбувалися у житті їх народів. У часи, коли населення потерпало від турецьких набігів, ще не мали власних вищих навчальних закладів, чимало сербів, болгар, далматинців, православних хорватів навчалися у Києві. Після закінчення навчання в Академії деяка частина їх залишалася в Україні, беручи участь у розвитку нашої культури, однак здебільшого поверталися на свою батьківщину, де долучалися до розбудови національної культури та освіти рідних народів, сприяли єднанню сил для боротьби з чужоземними загарбниками, зверталися до основ вітчизняної історії.

Важливо відзначити, що до КМА найбільше прибувала молодь із Сербії, із поневолених Туреччиною територій, а також із Угорщини та Австрії [1, с. 183]. Київська академія значною мірою задовольняла їх потребу в освічених людях для різних сфер громадського життя. Конкретні дані про студентів Академії, вихідців із Сербії, фіксуються з 1726 р. Так, в стінах КМА лише з 1726 по 1762 р. зареєстровано 28 сербських студентів [3, с. 33]. 3-поміж сербських вихованців привертає увагу Арсеній Стойков, котрий доклав чимало зусиль до справи поширення освіти, ідей київських просвітителів на сербських землях. У 1757 р. студентами Академії були 9 чорногорців [3, с. 34]. З 1758 р. в Києві здобували освіту Геннадій Євтимович, Сильвестр Стайкович, 1761 р. - Петро Секулич, 1776 р. – Юхим Лазаревич, Стефан Іоанович, Рафаїл Тихошевич, а згодом Беадович Радуль, Марко Релич [1, с. 184-185].

Більшість сербських студентів, з поверненням на батьківщину, й у різний час займались викладацькою діяльністю. Серед найпомітніших із сербів, можна назвати таких, як: Діонісій Новакович, учитель і префект школи у Новому Саді, Іван Раїч, котрий займав названі посади у Карлівцях, Темешварі, Новому Саді [1, с. 185]. 4-томна «Історія слов'янських народів, насамперед Хорватів, Болгар і Сербів» (Відень, 1792-1795 рр.) Раїча «стала однією з головних підвалин відродження сербської нації» [15, с. 452].

А Діонісій Новакович, що цікаво, 2 грудня 1742 р. підписав у м. Петроворадині найдавнішу у тих краях відому угоду [14, с. 393] про виконання мистецьких робіт з Й. Василевичем, теж вихованцем академії, котрий здійснив вирішальний вплив на «цілу низку сербських малярів, в творчості яких уже помітний процес відходу від давніх ізографських схем на користь барокко» [13, с. 100-101]. У Києво-Могилянській академії навчалась болгарська молодь. Одним із її яскравих представників був Віктор Черняєв [1, с. 191]. Зауважимо, дещо й інший аспект, відносини

загалом між сербами та українцями склалися різно [7, с. 122]. Велика роль Києво-Могилянської академії у зміцненні культурно-освітніх зв'язків з Молдовою, Валахією, Румунією, Грецією, Угорщиною та ін. З-поміж відомих культурних і освітніх діячів Молдови та Валахії, що навчалися у КМА варто виокремити Дімітріє Євстатієвича Брашовяну, автора першої граматики румунської мови, Вартоломія Мезеряну, знаного просвітника, внесок котрого у розвиток румунської літературної мови, його духовно-пастирську, дидактичну та історіографічну діяльність високо цінують в Румунії [16, с. 359]; Амфілохія Хотинського, один із найосвіченіших людей Молдови, ін. [4, с. 22]. Звичайно, наведені тут дані про навчання молоді із зарубіжних країн не є вичерпними.

Загалом, бачимо, що культурні зв'язки та освітні взаємодії КМА з країнами і народами ЦСЄ мали особливе значення на той час, визначаючи шляхи духовного розвитку того чи іншого суспільства. Для багатьох країн Центрально-Східної Європи саме одним із таких відрізків часу став історичний період XVII-XVIII ст. – доба, позначена впливами та діяльністю києвомогилянців.

Безперечно, заслугою Києво-Могилянської академії, її вихованців було виокремлення європейського характеру української освіти, науки й культури, їх зв'язків зі світом. Професори і вихованці Академії сприяли поширенню освіти, розвитку науки, культури серед багатьох народів Центрально-Східної і Південної Європи. Практично КМА стала першим значним центром науки і освіти на території усіх східних і південних слов'ян. Вона значно впливала на розвиток культури, піднесення національної самосвідомості народів православної віри. Як стверджує відома українська науковиця В. Нічик, цей вплив відбувався такими напрямками, як: по-перше, Київська академія відобразила та пришвидшила суттєві зміни в духовному житті східних та південних слов'ян. Ці перетворення, насамперед, торкалися їх способу мислення та філософствування, отже, загалом, усієї культури вказаних народів... По-друге, цей поворот відбувся на основі масштабного синтезу наукових та культурних надбань Заходу і Сходу Європи... по-третє, діячі Київської академії здійснювали синтез західноєвропейської освіченості... Ідеї патріотизму, розвитку культур, самосвідомості, єдності народу, які спиралися на вивчення історії, спадкоємності традицій, підносилися та поширювалися вихованцями Києво-Могилянської академії серед зарубіжних народів і країн [2, с. 41]. Як визначний центр культурного життя України КМА сприяла налагодженню та розвиткові зв'язків українського народу з низкою інших зарубіжних країн, передусім Молдовою, Валахією, Грецією, Угорщиною, Румунією, тощо.

Києво-Могилянська академія не була відірвана від загальноєвропейського культурно-освітнього розвитку, відчувала його вплив, використовувала кращі здобутки. Власне, латинська мова викладання й сама освітня модель відкривали студентам шлях до європейського інтелектуального простору. «Сім вільних мистецтв», філософія та богослов'я відповідали стандартам провідних тодішніх університетів. Розгортанню міжнародних культурно-освітніх зв'язків Академії значною мірою сприяли вивчення і впровадження досвіду європейської вищої школи в організації навчально-виховного процесу, поновлення новинками зарубіжної літератури фондів бібліотеки, а також заохочення своїх студентів й випускників до навчання в закордонних університетах, запрошення їх після завершення на батьківщину працювати викладачами. Як зазначала О. Пахльовська: «...важлива ще одна парадигма Академії: від освітньої інституції до символу. Академія – це медіум між Київською Руссю та сучасною Україною, між Україною та Європою. Цей надчасовий вимір її присутності в українській культурі і забезпечує її майбутнє» [9, с. 26].

Висновки. Міжнародні зв'язки Києво-Могилянської академії мають важливе значення для оцінки її місця в історії європейської і світової культури. Внесок КМА того часу ліг в основу відносин, що розвивалися в наступні епохи. Історичний досвід Києво-Могилянської академії у зміцненні відносин із зарубіжними країнами в XVII-XVIII ст. має важливе значення для сьогодення у контексті сучасного процесу державотворення в Україні та країнах Центрально-Східної Європи. Дальші дослідження місця й ролі Академії у налагодженні зв'язків із іншими країнами й народами сприятимуть поглибленню взаємодії із зарубіжними країнами у новітній час, що особливо важливо для нинішнього створення нової моделі світоустрою.

З огляду сьогодення значення спадщини КМА у контексті проблеми, є не лише теоретичного характеру, історіографічною рефлексією, а знаходиться у практичному полі стратегічного розуміння розбудови держави. Тут можна виокремити кілька базових орієнтирів: інтелектуальний спротив, формування еліти за складних умов, вплив українського простору як такого, який генерує ідеї, розуміння, що війна ведеться й у сфері сенсів. XVII століття ствердило Київ як інтелектуальний центр регіону ЦСЄ, нинішнє може відродити цю традицію.

Насамкінець, певним свідченням історичної тяглості є те, що сучасний національний університет «Києво-Могилянська академія» працює під час війни, наповнюючи освітньо-наукове поле новими європейськими і світового зразка освітніми програмами та єднаючи навколо себе провідну інтелектуальну еліту України і зарубіжжя.

Література:

1. Алексієвець Л. Києво-Могилянська академія у суспільному житті України і зарубіжних країн (XVII-XVIII ст. ст.). Тернопіль: Збруч, 1999. 263 с.
2. Алексієвець Л. М. До 380-річчя Академії. Києво-Могилянська академія в історії України і зарубіжних слов'янських країн. Тернопіль: «Літопис», 1995. 56 с.
3. Алексієвець Л. М. Києво-Могилянська академія і європейський світ. До 385-річчя Академії. Тернопіль: «Літопис», 1999. 68 с.
4. Алексієвець М., Алексієвець Л. Києво-Могилянська академія у загально-слов'янському і світовому культурному процесі. Вип. VI. Серія: Історія. Зб. наук. праць. Тернопіль, 1997. С. 16-26.
5. Алексієвець Л. Культурні зв'язки києвомогилянців із зарубіжними країнами. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. Тернопіль: Економічна думка, 1999. С. 45-55.
6. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. К.: Абрис, 1994. 288 с.
7. Мицик Ю. З життя Києво-Могилянської академії 30-60-х років XVIII ст. Наукові записки НаУКМА. Історичні науки. Том 8 (Грудень), 2025. С. 121-130.
8. Нічик В. М. Києво-Могилянська академія і духовна культура східних і південних слов'ян. Історія і культура слов'ян. К., 1993. С. 51-69.
9. Пахльовська О. Києво-Могилянська академія як чинник становлення національної самобутності української культури: парадокси еволюції. Києво-Могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. С. 19-26.
10. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. К.: Вид-во при Київ. держ. ун-ті видавничого об'єднання «Вища школа», 1981. 236 с.
11. Хижняк З. На шляхах історії. Києво-Могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. С. 11-18.
12. Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії. Київ: КМ Академія, 2003. 181 с.
13. Хижняк З. І. Василевич Іван. Києво-Могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. С.100-101.
14. Хижняк З. І. Новакович Дионісій. Києво-Могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. С. 393.
15. Хижняк З. І. Раїч Іван. Києво-Могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. С. 452.
16. Семчинський С. В. Мезеряну Вартоломей. Києво-Могилянська академія в іменах XVII-XVIII ст. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001. С. 359.

References:

1. Aleksiievets, L. (1999). *Kyievo-Mohylianska akademiia u suspilnomu zhytti Ukrainy i zarubizhnykh krain (XVII-XVIII st. st.)* [Kyiv-Mohyla Academy in the public life of Ukraine and foreign countries (17th-18th centuries)]. Ternopil: Zbruch [in Ukrainian].
2. Aleksiievets, L. M. (1995). *Do 380-richchia Akademii. Kyievo-Mohylianska akademiia v istorii Ukrainy i zarubizhnykh slovianskykh krain* [On the 380th anniversary of the Academy. Kyiv-Mohyla Academy in the history of Ukraine and foreign Slavic countries]. Ternopil: «Litopys» [in Ukrainian].

3. Aleksiievets, L. M. (1999). *Kyievo-Mohylianska akademiia i yevropeyskyi svit. Do 385-richchia Akademii [Kyiv-Mohyla Academy and the European world. On the 385th anniversary of the Academy.]*. Ternopil: «Litopys» [in Ukrainian].

4. Aleksiievets, M., & Aleksiievets, L. (1997). *Kyievo-Mohylianska akademiia u zahalnoslovianskomu i svitovomu kulturnomu protsesi [Kyiv-Mohyla Academy in the General Slavic and World Cultural Process]*. *Zbirnyk naukovykh prats. Seriia: Istorii*, 6, 16–26 [in Ukrainian].

5. Aleksiievets, L. (1999). *Kulturni zviazky kyievimohyliantsiv iz zarubizhnymy krainamy [Cultural ties between Kyiv-Mohyla Academy students and foreign countries]*. *Ukrainska nauka: mynule, suchasne, maibutnie* (pp. 45–55). Ternopil: Ekonomichna dumka [in Ukrainian].

6. Mykytas, V. (1994). *Davnyoukrainski studenty i profesory [Ancient Ukrainian Students and Professors]*. Kyiv: Abrys [in Ukrainian].

7. Mytsyk, Yu. (2025). *Z zhyttia Kyievo-Mohylianskoi Akademii 30–60-kh rokiv XVIII st. [From the life of the Kyiv-Mohyla Academy in the 1730s–1760s]*. *Naukovi zapysky NaUKMA. Istorychni nauky*, 8, 121–130 [in Ukrainian].

8. Nychyk, V. M. (1993). *Kyievo-Mohylianska akademiia i dukhovna kultura skhidnykh i pivdennykh slovian [Kyiv-Mohyla Academy and the spiritual culture of the Eastern and Southern Slavs]*. *Istorii i kultura slovian*, 51–69. [in Ukrainian].

9. Pakhlovska, O. (2001). *Kyievo-Mohylianska akademiia yak chynnyk stanovlennia natsionalnoi samobutnosti ukrainskoi kultury: paradoksy evoliutsii [Kyiv-Mohyla Academy as a factor in the formation of the national identity of Ukrainian culture: paradoxes of evolution]*. *Kyievo-Mohylianska akademiia v imenakh XVII-XVIII st.* (pp. 19-26). Kyiv: Vyd. dim «KM Akademiia» [in Ukrainian].

10. Khyzhniak, Z. I. (1981). *Kyievo-Mohylianska akademiia [Kyiv-Mohyla Academy]*. Kyiv: Vyd-vo pry Kyiv. derzh. un-ti vydavnychoho obiednannia «Vyshcha shkola» [in Ukrainian].

11. Khyzhniak, Z. (2001). *Na shliakhakh istorii [On the paths of history]*. *Kyievo-Mohylianska akademiia v imenakh XVII-XVIII st.* (pp. 11-18). Kyiv: Vyd. dim «KM Akademiia» [in Ukrainian].

12. Khyzhniak, Z. I., & Mankivskyi, V. K. (2003). *Istorii Kyievo-Mohylianskoi Akademii [History of Kyiv-Mohyla Academy]*. Kyiv: KM Akademiia [in Ukrainian].

13. Khyzhniak, Z. I. (2001). *Vasylevych Ivan [Vasilevich Ivan]*. *Kyievo-Mohylianska akademiia v imenakh XVII-XVIII st.* (pp. 100-101). Kyiv: Vyd. dim «KM Akademiia» [in Ukrainian].

14. Khyzhniak, Z. I. (2001). *Novakovych Dionisii [Novakovich Dionysius]*. *Kyievo-Mohylianska akademiia v imenakh XVII-XVIII st.* (p. 393). Kyiv: Vyd. dim «KM Akademiia» [in Ukrainian].

15. Khyzhniak, Z. I. (2001). *Raich Ivan [Raich Ivan]*. *Kyievo-Mohylianska akademiia v imenakh XVII-XVIII st.* (p. 452). Kyiv: Vyd. dim «KM Akademiia» [in Ukrainian].

16. Semchynskyi, S. V. (2001). *Mezerianu Vartolomei [Mezerian Bartholomei]*. *Kyievo-Mohylianska akademiia v imenakh XVII-XVIII st.* (p. 359). Kyiv: Vyd. dim «KM Akademiia» [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 14.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.02.2026